

Tale ved tildelingen av Fritt Ords Pris 7. mai 2015

Jan Erik Skog

God kveld til alle dere som har kommet hit for å bidra til at dette skal bli en hyggelig begivenhet.

En kveld for noen måneder siden ble jeg oppringt av en hyggelig kar som presenterte seg som Knut Olav Åmås. Han sa han ringte fra Fritt ord, og at Fritt ord i år skulle fokusere på varslings, varslers situasjon og varslers rolle. Videre fortalte han at de ville dele prisen mellom to varslere i år, og at jeg var den ene! Jeg ble helt satt ut – måtte sette meg, forsto ikke helt hva dette innebar. Etter samtalen fortalte jeg kona hva vi hadde snakket om, og at det hele kanskje var en spøk... Men, det var ingen spøk, det var ramme alvor, og nå står jeg her passe skjelven i knærne! Men nå kan jeg faktisk skryte av å ha debutert i Operaen i en alder av 70 år

Dette er en uvant situasjon for en pensjonert busselektriker – langt utenfor min komfortsone å stå her!

Jeg vil begynne med å takke styret i Fritt Ord for tildelingen av Fritt Ords pris for 2015. Jeg er stolt og glad, og det er en stor ære å få dele prisen med politietterforsker Robin Schaefer.

Det er viktig å fokusere på varslers rolle i samfunnet for å motvirke korrupsjon og annen urett. Dette er en anerkjennelse av rollen som varslers, og jeg føler det som en oppreisning etter flere år med tungt arbeid i motbakke. Det er ikke lett å beskrive hvordan det følte. Det var som å balansere på line – måtte ikke trå feil. Jeg visste at jeg ikke hadde noen framtid i firmaet om jeg varslet. Jeg kjempet en innvendig kamp med meg sjøl, og fikk ikke ro i kroppen, det var vondt langt inn i hjerterota.

Jeg hadde en vanlig jobb å ivareta. På verkstedgulvet var det ikke mye plass til tårer og følelser, så jeg holdt maska – ville ikke virke stakkarslig.

Jeg er blitt spurt om jeg vil anbefale andre å varsle. Om man vet at det blir begått kriminelle handlinger i en bedrift, vil dette antageligvis ikke ta slutt. De som begår disse handlingene, føler seg som regel trygge på ikke å bli avslørt. Om man velger å se en annen vei, vil dette bli en uholdbar situasjon i lengden. Så jo – jeg vil anbefale å varsle. Men en må regne med motbør og tunge tak. Det er sterke krefter man må slåss imot. Ikke stå alene, sørg for støttespillere både internt og utenfra.

Uten full støtte fra Oslo Sporveiers Arbeiderforening ville jeg vært sjanseløs. Videre hadde jeg god hjelp fra en informant i fakturakontrollen. Vedkommende kom til meg med fakturaer han mente var overfakturerte eller ureglementerte på andre måter. Dette var muligens regelbrudd, men når hensikten var å avsløre kriminalitet, bør dette være tillatt.

Jeg vil sitere hva dagens konsernsjef i Sporveien og styreleder i Unibuss sa under rettssaken mot de seks tiltalte i korrupsjonssaken: «Det ble ropt ulv, og det var ulv». Synd ikke daværende styre eller ledelse hverken trodde på eller så noen ulv. Når man er villig til å ta

belastningen med å varsle, bør det tas på alvor. Det er ikke snakk om personlig vinning, bare ubehag og problemer. Det hadde kanskje vært på sin plass med et varslingsombud som ville gjort varslingen mindre problematisk.

Ville jeg gjort dette om igjen? ... JA!! Til tross for mange søvnløse netter og psykisk belastning. Hvorfor? Svaret er enkelt. Korrupsjon er noe svineri. Korrupsjon er samfunnsnedbrytende og virker demotiverende for ansatte som ønsker å gjøre en anstendig innsats. Når vi møter krav om lavere kostnader og effektivisering, virker det meningsløst når ledelsen forsyner seg i stort monn og stjeler av lasset.

Jeg mener alle som bor i Norge er lottovinnere. Vi bor i et velfungerende velferdssamfunn. Da kan vi ikke akseptere at dette blir brutt ned av grådighet og egoisme. Vi trenger ikke ledere hvor hovedfokus er egen berikelse. Vi er avhengige av ledere som sørger for trygge arbeidsplasser, og gir best mulige tjenester til dem de er satt til å betjene.

I dag er Sporveien en av landets reneste bedrifter. Konsernsjef Cato Hellesjø har tatt plass som styreleder i alle datterselskaper. De har snudd enhver stein flere ganger, og om noen har mistanke om misligheter er toppledelsen lydhør, og det er innført en egen ordning for varsling. Cato Hellesjø har gitt meg en uforbeholden unnskyldning og gitt meg anerkjennelse som varsler. Det har jeg satt stor pris på. Som varsler får man mange fiender i ledelsen samt i hoffet og hos lakeiene rundt ledelsen. Men blant mine nærmeste arbeidskamerater hadde jeg nærmest full støtte.

Jeg vil avslutte med å takke alle som har støttet meg – først og fremst leder av Oslo Sporveiers Arbeiderforening, Rune Aasen (han mener sjøl at det er unødvendig å fremheve ham, men nei, Rune du har støttet og bakket meg opp i flere år). Videre Hermod Erikson – informanten fra fakturakontrollen; uten hans hjelp ville jeg hatt problemer med dokumentasjon. Erling Folkvord fra partiet Rødt som fremmet saken for kommunerevisjonen – og mine nærmeste arbeidskamerater.

Og helt til slutt en takk til kona mi, Inger-Lise, som har stått ut med gnålinga mi i årevis – og en liten unnskyldning til venner og familie som også har måttet høre på dette i mange år.

Takk for oppmerksomheten.